

Előfizetési ár:
 Helyben házhoz hordva és vi-
 dékre postai megküldéssel:
 Egész évre 6 frt — kr.
 Fél évre 3 " — "
 Negyed évre 1 " — "
 Egyes szám ára 6 kr.

Hirdetéseket
 olesón közlünk. — Kincstári bé-
 lyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton.

Szerkesztőség:
 hova a lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők:
Debrecen, Kis-Csapó-utca 388

Kiadóhivatal:
 hová az előfizetési pénzek, hir-
 detési kéziratok s díjak és a lap
 szétküldésére vonatkozó felszó-
 lamlások intézendők:
Debrecen, Kis-Csapó-utca 388

Kéziratokat nem adunk vissza.
 Bérmentelen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:
Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:
S. SZABÓ JÓZSEF.

Nyilt levél

az „Őrálló” t. szerkesztőségéhez.*

Tisztelt Szerkesztő Ur! Az „Őrálló” f. évi 79-dik számában „*egyházpolitikai reformok s protestáns papi nyomor*” cím alatt megjelent vezércikkében, rámutatva az ev. ref. és ág. ev. egyházak lelkészei csekély fizetésére, a melyet most a már életbe léptetett egyházpolitikai reformok is megapasztanak s ezzel a protestáns lelkészi kar nyomorát még fokozni fogják, szíves volt a mi unitárius egyházunkról is megemlékezni ezen szavakban: „*Semmi esetre sem jobb a helyzet az unitárius egyházban sem*”.

Hát én nagyon szeretném, ha a t. szerkesztő urnak ezt az állítását megczáfolhatnám, de nem tehetem. Ellenkezőleg kénytelen vagyok kiigazítani még annyiban, hogy az unitárius egyház lelkészeinek a helyzete nemcsak hogy nem jobb a más két protestáns egyház lelkészeinek a helyzeténél, hanem talán még rosszabb, a mint erről az alábbi adatok bizonyára meg fogják győzni.

Az unitárius egyházban van 112 lelkészi állomás. Ezekből csak egy éri el a 2000 frtot, öt az 1000 frtot, kettő a 900 frtot, öt a 800 frtot, kettő a 700 frtot, nyolcz a 600 frtot, tizenkettő az 500 forintot, a más 77 lelkészi állomás már mind az 500 frton alul is van, le egészen 100 frtig, annyira, hogy egy lelkészi állomás átlagos javadalma csak 400 frt. Természetesen, hogy a 100 és 200 frtos állomások közül egy néhány állandóan ürességben van. Tehát ha a papi nyomorral is lehetne dicsekedni, sajnos — de ebben alkalmasint az unitárius papság állana az első helyen.

Engedje meg ehhez hozzá tennem a t. szerkesztő ur, hogy azok az egyházpolitikai reformok is sokkal inkább sújtják az unitárius papságot az erdélyi ev. ref. és ág. ev. papsággal, mint a többi protestáns egyházkerületek papságát, a mennyiben ezek az életbe léptet reformtörvények következtében csak az anyakönyvek kezelésével járó javadalmat vesz-
 tik el; mert szeretem hinni, hogy a lelkészi szolgálmányokért járó stolaris jövedelem, tekintettel népünk vallásos érzületére, teljesen legalább jövőre sem fog kimaradni; de az unitárius s más két erdélyi protestáns egyház lelkészei az egyházi biráskodásnak megszüntetésével egy oly jövedelemtől esnek el, a melyet ha az állam valahogy ki nem pótol, csak ugyan nem tudom, hogy nem leszünk-e

kénytelenek templomaink egy nagy részét bezárni.

És ezt meggyőződésem szerint annál jogosabban kívánhatjuk, mert a házassági biráskodás több mint háromszáz év óta ép oly jogos tulajdona volt a mi egyházainknak, mint teszem a dézsma vagy regale az illetőknek, a melyeket, ha ugyancsak az állam érdekéből el kellett törölni, de nem hagyták kárpótlás nélkül a tulajdonosokat. Sajnos lenne, ha csak a papsággal bánnának el oly ridegen és mostohán, mintha ezeknek a szolgálatjára az államnak szüksége se lenne, mintha egy pap nem épen úgy befolyna az állam-élet fenntartására, mint bármely más állami közhivatalnok.

Pedig ne tagadjuk, de a hogy a dolgok folynak, nagy okunk van azt hinni, hogy a papság csakugyan csak oly ötödik keréknek tartatik az állam szekerénél. Ugyan mi történt ennek érdekében alkotmányunk helyreállítása óta? Iparos, kereskedő, földműves, hivatalnok, hivatalosolga, hogy a katonaságról ne is szóljak, kisebb-nagyobb mértékben mind-mind a kormányok ápoló gondjában részesül. Legujabban már szegény néptanítókra is rákerült a sor. A papságról ha olykor-olykor említés tételik is, igen gyakran nincs abban köszönet. Azt mondják, hogy a modern állam nem szenved kiváltságokat. Nagyon helyesen. De azért az államhivatalnok mentesítve van a községi pótdától, a mi már 50—60% s néhol még több is. A papság s felekezeti tanárok, mert ezek is az egyház szolgálatában állanak, e kedvezményben nem részesülnek, mert nem államhivatalnokok. Az államhivatalnok a maga és családjára nézve a vasutakra kedvezményes jegyeket kap: a pap és felekezeti tanárok ezért hiába folyamodnak. Lelkészi értekezletekre, közgyűlésekre sem kapják meg azt, a mit az államhivatalnok esetleg mulatságára, időtöltésére megkap. S ki tudná mind felsorolni a hasonló eseteket?!

Hát az egyházi államsegély? Mondani fogják némelyek. Tény, hogy 1868. óta a protestáns egyházak is némi államsegélyben részesülnek. S e tekintetben az ev. ref. testvérek még szerencsésesek voltak, hogy domesticájokra a közelebbi években 100—150 ezer frt. különleges segélyt is kaptak. De ugy tudom, hogy az ág. ev. egyház sem részesült hasonló szerencsében. De az unitárius egyház bizonyosan nem; sőt ez iránt évről-évre megújított kérése évről-évre visszautasított. Csak hogy az egyházi államsegély címen adott segéllyel szemben az egyházak az anyakönyvek vezetésével eddig legalább az államnak oly ellenszolgálmányt

nyújtottak, hogy az tulajdonképen nem is volt segély, hanem némi tiszteletdíj ezekért a szolgálmányokért, a melyeket most ugyancsak meg fog fizetni az állam. Mert azt ne higye senki, hogy az állami anyakönyvek vezetése a közelebből kimutatott 800 ezer frtba kerül csupán. Jóval több lesz az ennél. Több az most is. Csak hogy a költségek egy jelentékeny része a községre van hártva. A városok mindenütt magok fedezik a költségeket. Pedig abban aztán nem nagy különbség van, hogy ezeket a költségeket az állami vagy csak a községi adó czimén kell-e nekem fizetni. Sőt a városi lakosokra nézve még terhelőbb. Mert ezek egyszer hozzájárulnak az állami adóban az országos költségekhez is; a mellett a városi anyakönyvvezetést is még külön kell fizetniök a községi pótdával. Legterhelőbb ismét a papokra; mert ezek nemcsak az anyakönyvvezetéssel járó jövedelemtől el-
 estek, hanem az állami és községi pótdóban e veszteségre még rá is fizetnek.

Mindezeket nem azért hoztam felmintha az egyházpolitikai reformtörvényekkel szemben ellenséges érzülettel viseltetném. Az állam érdekéből kezdettől fogva szükségeseknek tartottam azokat. Most, hogy életbe léptek, még nagyobb tisztelettel hajlok meg én is, egyházam is azok előtt. Célom csak az volt, hogy a t. szerkesztő ur jelzett cikkére én is adjak egy gyenge visszhangot. Mert az bizonyos, hogy az állam ma a protestáns egyházaknak adósabb, mint valaha volt.

Kolozsvártt, 1895. okt. hó 9.

Ferencs József.

Egyházi élet.

Az ev. egyetemes gyűlés.

— Harmadik nap. —

Budapest, okt. 11. Az e napi ülés sok tekintetben izgatott, sőt mondhatni viharos lefolyású volt. Éles ellentétbe kerültek egymással azok, kik a prot. papság anyagi helyzetének javítását csakis az államsegély emelése, illetve az 1848. 20. t.-cikk végrehajtása alapján tartják lehetségesnek s ennek az iránynak vezérei Zelenka, Kubinyi és Szent-Iványi Árpád s azok, kik az állam minden pénzadományától a prot. autonómiát féltik s így az államsegély további emelését nem kívánják s ez irányzat élén br. Prónay Dezső egyet. felügyelő áll, kivel sok tekintetben egyezni látszik Fabiny Teofil. Zárt ülések, külön értekezletek, közös zárt értekezlet egymást követték.

A gyűlés első tárgya volt a *tiszai ev. kerület* felterjesztése az 1848. 20. t.-cikk végrehajtása tárgyában s ezzel kapcsolatba hozták a bányakerületnek az ev. lelkészek stólakártalanítása iránt beadott felterjesztését. Gyurácz jegyző a kérvény felolvasása után azt javasolja, hogy a kormány megkeresendő, törvényileg biztosítandó állandó segély iránt. *Kubinyi*

*) A magyar unitárius egyház püspökének eme megdöbbentően érdekes fejtegetéseit olvasóink különös figyelmébe ajánljuk.

Géza emlékezteti a gyűlést arra, hogy ő ezt már kérte, sőt követelte s hogy a Wekerle-kormány meg is ígérte. Igaz, hogy azok a miniszterek már nincsenek hatalmon, de hatalmon van az a párt, melynek nevében, támogatásával s helyeslése mellett az ígéretet tette s így az e pártot becsületbelileg most is kötelezi. Azt indítványozza, hogy a törvényben biztosított állandó államsegély iránti kérvényt 5 tagú küldöttség adja át a kormánynak. Veress József konstata, hogy felszólalása alapján, a költségvetés tárgyalása alkalmával Wlaszics miniszter is tett már e tárgyban kötelező ígéretet. Szent-Iványi Árpád meg van arról győződve, hogy ha az állandó államsegélyt nem sürgetjük s az ev. népre még nagyobb terheket rovnunk, akkor a felekezeti különbség majd roppant kárt okoz az ev. egyháznak. A városi papoknak, kik 5—600 forint stólat veszítenek, megélhetése lehetetlen; olyanok, kik a stólat önként megadják, kevesen vannak, olyanok, kik többet adnak, még kevesebben. Csatlakozik Kubinyi indítványához. Épp úgy Törköly lelkész, hogy alig lesznek majd ev. lelkészek; az eperjesi teológiára tavaly egy első éves teológus iratkozott be. A teológiai hallgatók javarésze tanári pályára megy, jegyző, vagy vasúti hivatalnok lesz, mert még a hivatalosan 800 frtos fizetés sem több a gyakorlatban 5—600 forintnál, hisz a terményárak felénnyire süllyedtek. Akadémiát végzett lelkészeink nem kapnak annyit, amennyit 4 osztályt végzett egyének. A magyar nemzetnek protest. fiáról is gondoskodnia kell. Csatlakozik Kubinyi indítványához.

Zelenka Pál püspök azt hangsúlyozza, hogy az egyháznak nem szabad az államtól feltételelesen elfogadni semmit, hanem feltétlen bizalmat. Azt sem látja be, miért van joga a miniszternek az egyháztól számadást követelni. A tiszai kerület álláspontja az, hogy a kormány az 1848. törvény szellemében nyujtson be javaslatot a protestáns egyházak állandó támogatásáról. A protestáns egyház nem kérte a lelkészi fizetések összeírását: a miniszter maga rendelte el. Ez megtörtént, s mivel hiszünk — ugymond — hogy komoly célra kérte a statisztikát, s nem azért, hogy gyönyörködjenek abban, hogy 12 segédlelkésznek 50 forint évi fizetése van, (Zajos derűltég) okvetlen kell követelnünk a dotációt. Az egyház az állammal szerződésben van, s az állam, csak azért, mert hatalmasabb, nem nyírhalhatja meg jogait sem liberális törvények, sem más címen. Miután ez a kétoldalú szerződés nekünk a jövedelmet biz-

tosítja, nekünk ahhoz jogunk van. Mivel nem akarjuk, hogy a misera plebs contribuens viselje ezeket a terheket, nincs más hátra, mint hogy méltányos jogunkat érvényesítsük. Az állam minket ne kárpótoljon, hanem adja meg a dotációt abban az arányban, amelyben arra nekünk szükségünk van. (Zajos helyeslés.) Ha azután — úgy folytatja — az állam a tanítók nyugdíjalapjához adhat 40 százalékot, ne tekintse a lelkészi kart csekélyebbnek és adjon az ő nyugdíjalapjához is 40 százalékot. Ez a tiszai kerület álláspontja — ugymond — a mikor azt kívánta, hogy az erdélyi szászokkal egyenlően dotáltassék a magyar egyház. A szászok lelkénként 20 kr dotációt kapnak az államtól, míg mi magyarok csak hét krajczárt. Kérdem, mivel tesznek a szászok nagyobb szolgálatot a magyar államnak, mint mi, hogy nekünk velük szemben páriáknak kell lennünk?

— Csináljunk, ha már egyszer megkezdük, férfiasan, gyorsan és bátran, — e szavakkal fejezte be szavait a püspök frenetikus taps és lelkesedés között.

Perlaky szerint szükség van arra, hogy a lelkész munkájáért tisztességes fizetést adjanak, a lépések megteendőek a kormánynál.

Gyurácz Ferencz kijelenti, hogy a dunántúli egyházkerületben felhívás folytán összeiratnak azok a szükségletek, melyekre fedezet nincs s forrás nem található. Késni nem lehet, zörgetni kell azon joggal, melyet a törvény ad kezünkbe. A népet tovább terhelni nem lehet. Bodiczky még sötétebb képet fest ennél is. Haviár Dániel szerint az 1848: XX. t.-cikk alap az állammal szemben a fellépésre, de meg kell fontolnunk, hogy nem lesz-e hátrányos, ha az állam fizeti a lelkészeket? E törvényt nem szabad betű szerint értelmezni. Az állam által követelt számadást nem látja sérelmesnek. Ez a föfelügyeleti jogból folyik. A fogalom-zavart akarja eloszlatni. A kérdés körültekintést igényel, bár halogatni nem lehet, mert igen megnő az étvágy. Azt javasolja, hogy az összes e tárgyra vonatkozó indítványok tárgyalás végett egy bizottságnak adassanak ki s az munkálatát még ez évben terjeszse fel az elnökség utján a kormánynak.

Zelenka reflektál Haviár szavaira a számadások kérdésében. Kubinyi úgy fogadja el a Haviár javaslatát, ha a tiszai kerület indítványa alapján készíti el dolgozatát. Fabiny nem helyesli, hogy oly alapon kérjék a segélyt, mint a tiszai kerület indítványozza. Akkor ezt tehetik a többi felekezetek is. Helyesebbnek tartja a bányakerület javaslatát, mely a stólakárpótlás

alapján áll. Határozott összeggel nem lépne fel. A kormánynak azért kell most felírni, hogy kezdje meg a tárgyalást az 1848: XX. t.-cikk végrehajtása iránt, addig pedig bonifikálja a vesztett stólat. A küldöttségnek nem lesz eredménye s ő nem vesz részt benne. Szent-Iványi szerint Fabiny javaslata elodázás. Zajos jelenetek után a gyűlés Szent-Iványi indítványát fogadja el, mely szerint „elhatározza a közgyűlés, hogy felterjesztést küld a kormánynak, s annak elkészítésével és felszerelésével a tiszai kerület által beterjesztett munkálat értelmében az országos segély tárgyában kiküldött bizottságot bizza meg. A felterjesztésnek még ez évben való átadásával a most megválasztott öttagú bizottság bízatik meg.”

Prónay Dezső br. kijelenti, hogy a küldöttséget nem fogja vezetni. Így a küldöttséget Radó Kálmán s Baltik Frigyes fogják vezetni, tagjai lesznek: Gyurácz Ferenc, Horváth Sándor, Szent-Iványi Árpád, Laszkáry Gyula és Láng Lajos.

— Negyedik nap. —

Okt. 12.

Az ág. hitv. evangélikusok ma folytatták egyetemes közgyűlésüket.

A mai ülés fontos kérdése volt az egyházi politikai törvények tárgyában a lelkészeknek adandó utasítás tárgyalása. Az összes egyházak lelkészeire nézve egyöntetű utasítást dolgoznak ki s ma tárgyalta a közgyűlés annak szövegét.

Az új utasítás lényeges pontjai megegyeznek a ref. kerületek ismert utasításaival.

Az ülést délután folytatták. Bemutatták annak a bizottságnak a jelentését, melyet a zsinati törvények következtében szükségessé vált szabályrendeletek s az egyetemes ülési ügyrend kidolgozására küldtek ki. A bizottság javaslatait a már kész szabályrendeletekre nézve az egyetemes ülés elfogadta.

A közgyűlés ezután még néhány bizottsági jelentést tárgyalta le, s ezzel a négy napig tartott egyetemes ülés véget ért.

A mező-bodoni ref. egyház javára még következő adományok folytak be: 331. sz. iven Apáthy Gyula 2 frt 20 kr, 1007 sz. iven kun-szt.-miklósi ref. egyház 2 frt, 965. sz. iven Gömörvármegye pénztára 15 frt 35 kr, 988. sz. iven Udvarhelymegye alispánja pótlólag 1 frt 88 kr, Torda-Aranyosmegye pénztára 35, sz. iven 7 frt 55 kr. E szerint a tiszta bevétel 544 frt 74 kr, Tisztelettel Mező-Bodon, 1895. okt. 10. Nemes Árpád ref. pap.

T Á R C A.

A bosnyák emlék.

Novella.

Irta: CSENGEY GUSZTÁV.

Egy misantrop naplójából.

I.

Örökké cincognak, mintha mindegyikben egy-egy rigó, cinke, stiglianc, meg mit tudom én, miféle csiripelő madár vált volna emberré. Lehetetlenség az embernek valami okos dologra készülnie. Minduntalan kitrilláznak, kikrákog-nak a conceptusomból. Aztán legyen az embernek kedve az ügyvédi vizsgálatra készülni! — Még uram bocsá, a vén mámi is rákezd néha: „Óh Tihanyak riadó leánya! . . .

No de ez még csak hagyján. A Tihany-nak riadó leánya nem mindennapi tünemény, csak néha kísért tanulmányaim horizontján; hanem a kisasszony, akinek olyan impertinens szabályos rajzmintha-area van, mintha csak mondván csinálták volna Hermes ur fabrikájában.

Már mire való az ilyen rendes orca?

Semmi horpadás, vagy mélyedés, vagy valami érdekes ferde vonás: csupa gömbölyű, meg tojás-, meg ellipsis-vonal!

Aztán az a kiállhatatlan sima, tejfehér s mégis rózsaszínű arc! Seholy még csak egy szepplőben, egy pörsenésben sem botránkozhatik meg az ember, Szinte szeretném, ha az a kis cica, melylyel néha enyeleg, jól megkarmolná, hogy legyen már egyszer rajta valami diszharmonia is.

Aztán uram fia, micsoda nótákat csiripel: „Hallod-e te körösi lány — no de körösi lány — no de — hogy lehet már ilyesmit közfűlre bocsátani? — Igaz, hogy nem erre a versre zengedezi, de hisz a dallam még borzasztóbb, mint a vers. Aztán még klavíroz is! . . . Ugyan hol vette azt a cimbalmot? . . . Minden hurja úgy recseg, mint — de nincs erre hasonlat! kivált mikor a tátnak kontráz, ki nagy buzgósággal krakogja:

De mit töröm fejemet,
Hiszen nem csak engemet
Érdekelnek
A sok gondok, bajok is,
Ily szomorun mások is
Énekelnek.

No hisz a szomorúságból ugyan nem sokat tapasztaltam; pedig nem ártana néha egy kis szomorú csend.

Soha ilyen lármás jó kedvű familiát!

De hát mi a manónak örülnek olyan nagyon? Hiszen olyan szegények, mint a templom egere. A papa valami bankpénztárnok s még csak nemis első, hanem valami harmadnegyed vagy nem tudom hanyad rendű segédpénztárnok. Még jó, ha megélhetnek a fizetéséből úgy, ahogy. Mikor egyetlen nélkülözhető szobájukat hónapos szobává alakították át, minden jobb butorukat ide rakták be, hogy egy baleket foghassanak olcsó pénzért. No hiszen meg is fogtak engem. Mikor megnéztem ezt a szobát, olyan csendesen voltak, hogy azt

hittem, bedagadt a torka valamennyinek. Gondoltam, ez a lakás való nekem! gyerek nincs; a férfi egész nap a hivatalban kuksol, az asszony főz, takarít, a leány pedig varr; egész nap egy kukkot sem hallok; ez a hely való az én csendes, embergyűlölő kedélyemnek. Itt megnyugszom és kiképezem magamat harapós pörlekedő prókátornak. Ki is vettem a lakást, s örültem, hogy olyan olcsón adták; még alkudnom sem kellett. Így higgyen az ember asszonyoknak!

Egyszer már rászédett egy lány; soh' sem hittem volna, hogy még egyszer megessék rajtam. De csuffá tette másodszor is a nők. Mihelyt beköltöztem, meg sem melege-dett a helyem, már elkezdődött a hejraszsa trillalla hopp! Olyan vig lett a ház, hogy majd az ördög vitt el bele.

Csak ne volna olyan olcsó és alkalmas ez a lakás! — Mindjárt az első héten föl-mondtam volna. No de csak kihuzom valahogy ezt a pár hónapot. Tavaszra úgy is falura költözöm; addig jó itt közel az egyetemi könyvtárhoz; minden pillanatban átfuthatok, ha valami forrásra van szükségem.

Ezért csak megtűröm a körösi lányt, meg a rekedt cimbalmot, meg ezt a kiállhatatlan szép, sima, nevetős, fiatal leány arcot.

Hej hiszen valaha — talán nem oly rég — nem haragudtam én ilyen nagyon a vignótákra, meg a szép leányokra. Volt is alkal-mam köztük forgolódni s olyan szép dalos ked-vem volt, hogy ha rágyujtottam egy-egy nótára az igazijából, csak úgy sirt nevetett rám az

As orsa. r. kath. zsinat tartása iránti kíváncságot mind szélesebb térben hódít. Legközelebb ismét a bazini és siklósi esperesi kerületek határozták el ily érdeklődésük intenzitását. Különösen a **kath. autonomia** megalkotása volna a zsinat kimagasló célja, a melyet — mint kifejezik — „a szerencsétlen egyházpolitikai reformokért egyenértékűen ügynökösített a magas kormány.” Nem emlékszünk ugyan rá, hogy a kormány ügynökösített s erőltette volna a becses és a kath. egyházban a világi elem jogát is tekintetbe és alkalmazásba vevő intézményt, de óhajtuk, hogy az autonomia hódítson a hierarchikus r. kath. egyházban. Kíváncsiak is vagyunk rá, hogy miként illeszthető be az öntörvényhozás és önkormányzat abba az egyház-szervezetbe, hol a papi rend mint tekintély, mindeddig parancsoló, a világi elem pedig csupán engedelmessé volt. Mert hogy a költségek előteremtése, az egyházi adó elviselése módozatai meghatározásában legyen csak része a laikusnak, s nagyobb önértékre emelő egyházügyi részvételre ne legyen joga: — ez is vívmány, kezdet kezdetének jó, mindenestre valamivel jobb, mint a „nesze semmi fogd meg jól”: de csak paródiája az autonómiának. De hát hajos ott tovább menni, a hol elfogadott tétel ez: Higyj, mert az egyház úgy rendel; sőt a pápai eszakihatatlanság kizárja az emberi bírálatot.

Protestantizmus és ultramontanizmus Amerikában.

Az ultramontanizmus ugyanezen hevesen támadja a protestantizmust Amerikában is. Különösen fáj nekik, hogy a magyar ref. egyház Harsányi Sándor és fiatal társai buzgólkodása folytán Clevelandban, M.-Carmelben, New-Yorkban mind jobban erősödik. Különösen a clevelandi kat. lelkész, Böhm úr, igazán lábbal tapodja a „*lelkész*” nemes kötelességeit s fanatizmust, ádáz gyűlöletet hirdet minden ellen, ami protestáns, főképp a clevelandi egyház s ifjú misszionárius lelkésze, Harsányi ellen. — Harsányinak Böhm ellen kiadott s nekünk is megküldött vád- és védirátát, mint a két világely: a protestantizmus és ultramontanizmus között a föld kerékén mindenütt folyó küzdelem egy érdekes aktáját, itt közöljük:

„A Clevelandi ev. ref. egyház lelkészi hivatalától! A „*Szentes hegedője*” című helybeli lapocska legutóbbi számaiban a rendszeres rágalmak, gyalázkodások özönét szórja a protestantizmusra, s így a kálvinizmusra is,

ifjú lánykák lelke. De akkor még nem volt a pofámon ez a hosszú plezur, az orrom cimpájától a fülem kagylójáig! Atkozott bosnyák handzár — csuffá tett egész életemre.

No nekem ugyan befutyult a bosnyák okkupáció . . .

Czu pasz blind! Én ugyan többé nem kostáltatok.

De hát minek firkátok én naplót? — Kell az valakinek? — Bizony senkinek! — De hát hogy öntse ki az ember szívét, lelkét, mikor olyan tele van. Ki kell annak esordulni, legalább egy könyben, vagy egy adtateremtésben! — Káromkodni nem szoktam, sirni szégyellek; miben öntsem ki hát szívemet? megszoktam ezt, mikor még nyájasan mosolygott rám a barátság és szerelem. Most, hogy egyedül maradtam az egész világon s a bosnyák bandzár kiűzött az emberek közül, fojtogat a sok érzés és gondolat. Hadd esorduljon ki ha könnybe nem ís, egy-két tintaesepben ide a papírosra. Kiöntöm ide szívem keserűségét legalább megkönnyebbülök. Ez az én pihenésem, szórakozásom, ha belé untam a jogtörténetbe s megcsömöröltem az egyház-jogtól. Azután ugy is elégetem az egész irka-firkát. Majd aztán, ha valami kövér pöröm akad s én beleharapok az ellenfelembé, majd kibékít a solid honorárium ezzel a rongyos világgal is . . .

De a rekedt cimbalom megnyikkan: Halod-e te körösi lány — no de körösi lány . . . Hogy vigyen a manó mentől előbb férjhez! Nem írhatok tovább, Elég is lesz mára . . .

(Folyt. köv.)

nem hagyván természetesen nagybecsű figyelmén kívül engemet sem, az evangéliumi vallás egyik igénytelen szolgáját, ki elég vakmerő voltam fölemelni szavam, midőn az ő tulkapásaira fanatizmus szülte botránys cselekedeteire magam megjegyzéseit megtenni bátorodtam.

Az a minden tiszteletet nélkülöző, a vallás felekezetei közötti viszonyosságot, felebaráti szeretetet, türelmességet, s így a Jézus Krisztus tanításának alapvető szellemét durván arcútló modor, melyben a clevelandi róm. kat. pap a protestantizmust gyalázza, arra ösztönöz engem, hogy a collegiális tartozó tisztelet mellőzésével nyíltan mutassak rá az ő rágalmainak hitvány voltára, s kellő értékére szállítsam le otromba támadásait, sületlen megjegyzéseit. A ki a felebaráti szeretetnek, mint a keresztyénység dicső jellem vonásának lényegét annyira nem ismeri, azt át nem érzi, hogy testvért testvér ellen, magyart magyar ellen, férjet feleség, anyát gyermek ellen képes harcra tüzelni kicsinyes felekezeti szempontok miatt, a ki a házastársak közötti béke megromlására a családi béke feladására, a bünbocsátnak pénzért való árulása által a középkori sötét korszak démoni idejére emlékeztető szellemi elnyomatásra, babona terjesztésére, s nem a népek felvilágosítására törekszik, — hogy aztán a zavarosban ő halászhasson, s hogy aztán a félrevezetett „őh népecském”-től minél több dollárocskát harácsoljon össze, az ilyen pap nem lehet Krisztus szellemének méltó képviselője, nem lehet a szeretet apostola, az ilyen pap hiába van „megszentelve”, mert a művelt, felvilágosodott egyének részéről a megérdemelt megvetés jut neki osztályrészül.

Már pedig mindeme szomorú tulajdonságokkal, — mikhez járul még egy rakás, — fel van ruházva a clevelandi magyar róm. kath. pap, kinek egész élete folyása, — legalább a mennyire itteni működéséből arra következtetni lehet, kezdve bölesőjétől, a váci fegyintézetből való kiszabadulásának idejéig — a sötétség szellemének megnyilatkozása, a más felekezetei hívei iránt való gyűlölet tényeinek szakadatlan láncolata. Ép azért, a midőn elhatároztam, hogy tulkapásait evangéliumi szent vallásunk ellenében tovább tűrni nem fogom, egyszerűen mindennemű félreértés kikerülése végett ezennel kinyilvánítom, hogy a protestantizmus elvei szerint én a római katolicizmus évszázados hagyományait, az egyház hitelveit tiszteletben tartom, — nem úgy mint Böhm úr a protestantizmusát, — mert én azt tanultam meg isteni tanítóm evangéliumából, anyaszent-egyházunk sarkalatos törvényeiből, s az általános kötelező emberbaráti parancsolatokból, melyek gyökerei ismételtén csak a Szentírásba nyulnak vissza. (Folyt. köv.)

Tanügy.

Egyetemi ifjak kitüntetése.

— Saját tudósítónktól. —

Nagy napja volt ma a tudomány-egyetemnek. — Olyan, mely annaleseinkben elő nem fordult. Az egyetemi előadások szüneteltek, a tanárok díszruhát öltöttek, a tanulók ünnepeltek. Örömmel volt a mai nap ugyszólván az egész magyar tudományos világnak. Ma avattak ő felsége, a király felügyelete alatt „sub auspiciis regis” doktorra három ifjút, egy katolikus és két protestáns: Szládis Károlyt, Hegedüs Lorándot és Papp Ferencet.

Ev. református az egyik kitüntetett, ág. hitv. a másik. A budapesti ev. ref. főgimnázium növendéke az egyik, a soproni ág. hitv. ev. főgimnáziumé a másik. Mindkettő kitünő eredménnyel végezte iskoláit, kitüntetéssel tette le egyetemi vizsgáit. Büszkek vagyunk rájuk s örömmel valljuk őket magunkéink. Büszkén tekint rájuk a tudományos világ, büszkén az egyetem, büszkén az az iskola, melynek kebelén nagygyá nőttek; büszkén mi, kik tanuló társaik vagyunk.

Az egyetemen szerzett belépőjeggyel mehetünk csak a tudományos akadémia dísztermébe. Oda gyülekezett a tanuló ifjuság, oda a tanári kar, oda a tudományos akadémia képviselője. Oda jött Wlassics, ő felsége a király megbízotta.

Tíz órakor jelent meg Wlassics a fakultások dékánjainak kíséretében éljenzések között. A miniszter zöld bársonnyal díszített emelvényen levő díszes asztalnál foglalt helyet, kirakván aranyóráját s a király ajándékozta gyémántos, ő felsége monogramjával ellátott doktori gyűrűket. A rektor felszólította a jogi kar dékánját, hogy a „sub auspiciis regis” történő doktorra avatás történetét mondja el. A három jelölt tiszta jeles érettségi bizonyítványokra s dicsérettel megállott szigorlataikra hivatkozva folyamodtak ő felsége a király kegyelme alatt tartandó doktorra avatásért. A kar pártólólág terjesztette fel a kérvényeket a miniszter közvetítésével ő felségéhez, ki a kérelmet a legkegyelmesebben megadta. Ennek következtében a jelöltek meghívták a felavató ünnepélyre. Itt vannak. Mutassák meg tehát mire képesek. Olvassák fel doktori értekezéseiket. — Elsőben Szládis jogtudományi doktorjelölt olvasott a jogtudomány köréből vett tárgyu értekezéséből. Utána Hegedüs Loránd államtud. doktorjelölt „Az egyenes adók története”, végre Papp Ferenc bölcsészeti doktorjelölt „Tacitus és Madách” című értekezéséből. Elmondták az esküt s kezét fogott velük a dékán azon kijelentéssel: Doktorra fogadom.

Utóljára a miniszter gyönyörű beszéd kíséretében a már doktorok ujára huzta a gyémántos királyi gyűrűt.

A rektor rövid, ő felségét éltető beszédével az ünnepély véget ért.

Ment ki a teremből a közönség egy szép emlékekkel szívében. A diákok azon óhajással, vajha ők is ily kitüntetésben részesülhetnének; az anyák azzal, vajha az ő fiuk is ilyen dicsőségben részesülhetné; a jelen volt fiatal lányok azzal, vajha ily jeles férj vezetné őket az élet utain. Dicső volt az ünnepély, még dicsőbb a terv és a vágy, mely sok jelenlevő szívében szárnyra kelt.

Bár sok ily ifjút szülne a magyar haza! Éljenek az új doktorok!

Főispáni látogatás. Sárospatakról írják lapunknak: Molnár István Zemplénnvármegye főispánja hivatalos minőségében, mint vendég meglátogatta f. hó 9-én a sárospataki ev. ref. főiskolát és áll. tanító képezdét. — E látogatás sokkal fontosabb, mintsem első tekintetre látszik. Molnár főispán a kormány egyik megbízalmasabb embere; a sárospataki főiskola pedig az országnak egyik legszabadelvűbb irányú intézete. Nemesak névleg a Rákóczy iskolája, de szellemére nézve is az. E szellem, talán mert külső megjelenése kissé érdekesebb, mint sem elárulná a teljes belső értéket, hosszú ideig nem volt kedvelt a hivatalos körök előtt, sőt határozottan félreismerték. Ily sajnos félreértés hozhatta létre azt, hogy a kormány par excellence képviselője, az annyi szépért, jóért hevülni tudó s fáradhatlan tevékenységű Molnár István főispán, Wekerle volt miniszterelnök apósa, a magyar protestáns tanügy ez egyik hatalmas gőpontját 13 évi főispánsága alatt eddig még látogatásával meg nem örvendeztette, ami valljuk meg nyíltan, a főiskola körében lehangoltságot keltett, mert a főispánban nem a hatalom, hanem a magyar nemzeti kormány képviselőjét keresték s akarták látni; a magyar nemzeti kormány pedig nem szabad közönyösnek lenni oly kulturintézet szemében, mint a sárospataki főiskola. S íme ma, — ennek a magyar kormány egyik igen bizalmas embere, ki tekintélyes politikai méltóság is, látogatásával tüntette ki ezt az intézetet, mely szellemében nem változott és **elismeréssel szól ezen intézetnek áldásos hatásáról.** Hiszszük, reméljük, hogy e kedves, iskolánkra valóban becses látogatás maradandó nyomokat hagy s a főiskola szellemének változása nélkül szerzi meg az elismerést az illetékes körök részéről a majdnem negyedszázados alma maternek. Molnár főispán kíséretében a következő nevezetesebb személyiségek voltak: Dr. Molnár Béla orsz. gyűl. képviselő, Dókus Gyula zemplénn. főjegyző, a főisk. vil. algonok, Fejes István s.-a.-új helyi ref. lelkész-esperes, a főisk. egyh. algonok, Matolay Etele zemplénn. alispán, Nemes Lajos zemplénn. tanfelügyelő, Becske Bálint pénzügy-igazgató, Barthos József központi főszolgabíró,

Mizsák István tiszti főügyész, Staut József főispáni titkár, Dongó Gy. Géza megyei főszámvévő és a „Zemplén” főszerkesztője, Miklóssi István gör. kath. lelkész, Beregszászi István segédtanfelügyelő, id. Meczner Gyula, Vay Ernő gr., Dr. Molnár János. Miután ugy a ref. főiskolát, mint az áll. tanítóképezdét, azoknak berendezését a főispán és kísérete a tanári karok kalauzolása mellett megtekintették, 11 órakor vallás reggelire gyűltek össze a főiskola ebédlő termében. Sok érdekes és jelentőség-teljes pohárköszöntők hangzottak el. A szívek itt teljesen kinyíltak s hisszük, hogy ez az őszinteség csak használt a közügynek. — A főiskolában a főispánt az ez évi közigazgató, Dr. Finkey József üdvözölte a főiskolához méltó szép s önérzetes beszédben. A képezdében pedig Dezső Lajos igazgató.

A közebednél elhangzott szebbnél-szebb felköszöntők közül kiemeljük a Molnár fő-, Matolay alispánét, id. Mitrovics Gyuláét. Szerkerák plébánosét és Radácsi Györgyét.

r. I.

25 éves jubileumok*). Annak, hogy a sárospataki tanító-képezde államivá lett, a mult isk. évben volt 25 éve. Annak idején megünnepelte ez intézet 25-ik évfordulóját. Ez iskolai évben ismét 25 éves évfordulót ünnepelt. Ugyanis van három tagja ez intézetnek, kik már 25 éve mult a mult hónapban, hogy a tanügy terén, még pedig ez intézetnél működtek. E derék férfiak: Nemes Lajos kir. tanácsos és Zemplémmegye tanfelügyelője; Zombori Emőd rajztanár és Kapitány János kép. gyak. isk. tanító.

Nemes Lajos 7 évig volt ez intézetnek tanára s már 18 éves tanfelügyelő, tehát felsőbb hatósága ez intézetnek. Mint tanárt jellemezte a pontosság, a tanügy iránt lelkesedés, kartársai és tanítványai iránt való szeretet, Mint embert higgadság s az általános ember-szeretet. Ez volt annak az oka, hogy tanítványai a rajongásig szerették, amiről nem egy élő tanítványa tesz ma is tanubizonyosságot.

S e szép tulajdonságai megmaradtak akkor is, mikor tanfelügyelővé lett, sőt díszesíti még most is. Így érthető az meg, hogy ma talán a legkedveltebb és a legnépszerűbb ember egész Zemplémmegyében. Ennek az általános kedveltségnek és népszerűségnek a kifolyása az a kedves meglepetés is, amelyben a sárospataki áll. t.-képezde tanárcsapat részeseitette őt, egykor kartársát, most feljebbvalóját, mult hó 30-án, amikor abból az alkalomból, hogy betöltött a tanügy terén áldásos 25 évet, felkereste testületileg Ujhelyben, hogy személyesen kifejezze ragaszkodását, véghetetlen tisztületét iránta s kívánja, hogy ifjú lelkesedéssel és egészségben töltsön el még számos évet nemcsak a zemplémmegyei, de az egész hazai népnevelésügy javára.

De ez a derék tanári kar nemcsak az egykori kartársnak óhajtott kedves meglepetést szerezni, hanem két jelenlegi kartársának is: Zombori Emődnek és Kapitány Jánosnak, kik szintén most töltötték be 25 éves tanügyi munkásságukat.

Ez utóbbiaknak üdvözlése f. hó 2-án ment végbe. Bár nem készült zajosnak, de azért mégis nagyon kedves és emlékeztető ünnepélylyé nőtte ki magát. Egészen hozzáillt a világi dicsőség után nem futkosó, zajtalanul, de áldásosan munkálkodó tanári testülethez. — Ez az ünnepélyek egész lefolyása hű képe volt annak a szellemnek, mely a sárospataki áll. t.-képezdét jellemzi. Itt ugyanis miudent nevelési szempontból fognak fel. Előjár ebben jó példával nagy tudományú igazgatója: Dezső Lajos. És az október 2-iki ünnepély ugyanis úgy tünt fel, hogy tulajdonképen nem csupán üdvözlés volt a célja, hanem az is, hogy nevelő hatással legyen a növendékekre.

11 órakor d. e. a neveléstani teremben összegyűltek a tanárok és tanítványok. Az igazgató a növendékek előtt fejtegette az ily ünnepélynek a jelentőségét és fontosságát. Aztán — egy küldöttség meghívására — megjelentek a jubiléumok, kiket a hönvendékek a XXII. zsoltár gyönyörű éneklésével fogadtak. — Egy nagyhatású beszédben üdvözölte ennek elhang-

* Mult számunkból térszűke miatt maradt ki e szép ünnepségről való tudósítás.

zása után az igazgató őket, fejtegetve, hogy a népoktatás terén tölteni el 25 évet nem kis munka — kivált Magyarországon, hol annyi előítélettel kell megküzdeni még ma is. Kívánta az ünnepelteknek, hogy áldja meg a Gondviselés mindkettőjüket még nagyon soká oly szeretettel, megelégedéssel és erővel, mint amennyel eddig verejtékkerhes munkájukat végezték.

E szép beszédre Zombori Emőd válaszolt. meghatottan s kérte kartársait, hogy tartsák meg szeretetükben továbbra is mindkettőjüket. — Ez után egy IV-ed éves növendék üdvözölte a két veterán tanárt tanulóársai nevében. Erre Kapitány János válaszolt. Nagyon jól esett a már több, mint 25 éves tanítónak szájából hallanunk, hogy ő teljesen boldog. De kevés ember mondhatja ezt el magáról! Am az bizonyára el, aki, mint ő — mint mondá tanítványainak — egész életében szorgalmas, takarékos és felsőbbjei iránt engedelmes volt.

Az ünnepély programjának e pontja után egy kellemes pillanat következett. A két jubiláns 100—100 frtot adott alapítványképen az áll. intézetnek, melynek kamatai ösztöndíjakul fognak szolgálni. Öröm volt hallani a pedagógus igazgató szájából azt az érzést, melyet az támasztott lelkében, hogy immár elérkezett az idő, hogy az állami intézetekkel szemben is megmozdul a társadalom áldozatkészsége. — S az egész kedves ünnepélyt a növendékek összhangzatos éneklése rekesztette be.

Este a délelőtti hivatalos ünnepélynek folytatása is volt, amikor a főisk. és a képezdei tanárok a képezdei épületben a nap örömeire közös vacsorára gyűltek össze. Otthon hagyta mindenki a gondot s a vacsoráló teremben csak az öröm és a vidám kedély volt jelen. Már belement a tanársereg a másik napba is, midőn azzal az édes érzéssel távoztak el, hogy egy kedves este emléket viszik el magukkal.

Egyet azonban fájdalommal kellett tapasztalunk, hogy a nagy közönség még csak nem is érdeklődött. Szegény tanárok és tanítók, mikor érdemltek ki a társadalom érdeklődését, cselekedetekkel bebizonyított tiszteletét és szeretetét? Pedig mennyire kiérdemelnének már ma is! Hiszen a ti művetek a mai Magyarország.

No de higgyünk, bizzunk és reméljünk.

r. I.

As „Órálló” jelen számával nyomdát változtatott. A „Csokonai”-nyomda részvénytársaságtól, hol eddigi Debrecenben megjelent számait nyomták, megvált s Hoffmann és Társa cég ujonnan berendezett nyomdájába ment át. E cég, mint lapunkban már említve is volt, a „Debrecen” c. lap nyomdáját vette át s bővítette ki a kor kívánalmainak megfelelőleg s mindent elkövet az „Órálló” pontos, izléses kiállítása s kifogástalan expediciója érdekében.

E hó 1-től ugyane cég adja ki a „Debrecen” c. politikai lapot is, a debreceni függetlenségi párt régi közlönyét, melynek ideiglenes felelős szerkesztője, Polcner Árpád Budapestre távozott s helyét dr. Nagy Zsigmond foglalta el. A Debrecen többi erői a régiek maradnak; belső munkatársak Gallovich Jenő és Rostkowitz Arthur.

Ujdonságok.

Debrecen ünnepe. Debrecen város és társadalmának minden tényezője valóban fényes ünnepet ülte hó 12-én Simonffy Imre kir. tanácsos, debreceni polgármester tiszteletére, ki egyttal az itteni ref. egyháznak is fő-, s a főiskolának helyi gondnoka. Mint megirtuk, az ünnepésre az szolgáltatott méltó alkalmat, hogy Simonffy Imre most töltötte be 20 éves polgármesterségét s 50 éves közszolgálatának évfordulóját.

Terünk nem engedi, hogy részletesen

írjuk le ezt az impozáns jubileumot, melynél fényesebbel, őszintébbel aligha tisztelte még meg magyar város polgármesterét. De mégis felemlítjük a nevezetesebb részleteket. Ilyen volt mindjárt a városi törvényhatóság diszközgyűlése gróf Dégenfeld József főispán elnöklete alatt, melyen mintegy 500 ember vett részt. Itt az ünnepeltet a törvényhatósági bizottság nevében Joó István üdvözölte tartalmas, lelkes beszéddel; majd Vértessy István főjegyző a tisztikar, Márk Endre dr. ügyvéd a közönség nevében. A szónokok mindegyike díszes emléktárgyat is nyújtott át.

Majd a küldöttségek hosszú sorozatának tisztelgése következett. Első helyen a ref. lelk. kar és presbiterium Kiss Áron vezetése alatt, aztán a róm. kath. papság, egyházi bizottság és iskolaszék Wolafka dr. püspök-plébános, az ág. ev. egyház presbiteriuma Materny Lajos lelkész vezetése alatt s az izraelita, aut. orthodox hitközségek és szentegylet. Biharvármegye küldötte, Hajdumegye tisztikara, Hajdu-Szoboszló küldöttsége, ev. ref. főiskola, róm. kath. gimn., áll. főreáliskola, gazd. tanintézet, ker. akad., ref. felső leányiskola tanári kara, állami hivatalnokok, tanítók, társulatok, egyesületek, körök stb., — összesen 42 küldöttség.

Este 550 lampionnal rendeztek menetet, mely a ref. főiskola udvaráról katonazene kísérete mellett kiindulva, valóságos tündérics fényben vonult a városháza elé, hol ismét üzdözlő szónoklatot tartottak, s itt a főisk. ifjuság nevében Soltész Elemér IV. éves teológus ifju üdvözölte, mire a polgármester meghatottan válaszolt.

Este 500 teritékes bankett volt a „Bika” dísztermében, hol Dégenfeld gr. főispán a királyért ivott, Lengyel Imre a törvényhatóság, Ábrahám László t. főügyész a tisztviselői kar, Kiss Áron püspök az egyház, dr. Bartha Béla a főiskolai tanári kar részéről köszöntötte fel az ünnepeltet; ezek után Simonffy kir. tanácsos válaszolt, majd Balogh Ferenc éltette a főispánt, Rásó Gyula alispán a jubiléusra, Lukács Ödön fia, jh. ritka szónoki vervvel az ifjuság nevében mondott felköszöntőt, dr. Wolafka a hadseregért, dr. Márk Endre ismét a polgármesterért ivott s még ezeken kívül is nagy számban voltak felköszöntők.

Annyi bizonyos, hogy a mai napság oly gyakori jubileumok özönében alig van egy-egy, melyet méltóbban megérdemelne a kitüntetett, ki különben mindent elkövetett arra, hogy az ünnepelt megakadályozza, de tisztelői furdói távollétét használták fel előkészítésére. Szívünk-ből kívánjuk mi is, hogy az isteni gondviselés még évek hosszú során át tartsa meg az ünnepeltet Debrecen város s a debreceni ref. egyház és iskola élén.

A debreceni törvényszék új, 350 ezer forintnál jóval többbe került palotájának, melyben a törvényszéken kívül a kir. ügyészség, járásbírószék és fogház is el van helyezve, ünnepélyes felavatása e hó 13-án volt. Igyártó Sándor kir. törvényszéki elnök vezetése alatt ekkor tartották benne az ünnepi teljes ülést, melyen a bíróság tagjain kívül a főispán, alispán, polgármester, kir. tábla, kir. főügyészség és ügyészség tagjai, az ügyvédi kar, az egyházak képviselői, a jogakad. tanári kar s számos érdeklődő vett részt. Igyártó elnök nagy-szabású beszédben vázolta a debreceni bíróságok történetét s tolmácsolta Debrecen iránt az igazságügyminiszter köszönetét áldozatkész-ségeért, melylyel járult az új alkotás létesítéséhez; majd Puky Gyula kir. táblai elnök beszélt valóban gyönyörűen a bíró, ügyész és ügyvéd hivatásáról, aztán az épület helyiségeit tekintette meg a közönség, délben pedig 200—250 teritékes fényes bankett volt a „Bika” dísztermében.

József főherceg a tiszántúli ev. ref. egyházkerületnek László főherceg halálára vonatkozó részvétiratát következő meleg sorokban köszönte meg:

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közönségének!

Az Istenben boldogult feledhetetlen László fiam elhunytá alkalmából hozzám intézett fájdalmas részvétirata mélyen megindította atyai szívemet.

Sajgó kebellem, de megadással olvastam

az oly meleg érzéstől áthatott sorokat; megadással, melyet az isteni gondviselés másithatlan végzésébe való belenyugvás szent kötelessége reánk parancsol; megadással, mert fejet hajtva az Ur akarata előtt, az örök világhosszág országában való majdani viszontlátás hite tart fenn engemet mély bánatomban.

Némi enyhítő irt találunk mélyen sujtott szivünkre annak vigasztaló tudatában, hogy sokan vannak és az egyházkerület tisztelt közönsége is azok közzé sorakozik, kik velünk gyászolják korán elhunyt fiamat — hajlott korom egyik reményét — kik ezen gyászt oly meleg szavakban tolmácsolják.

Fogadják kegyeletes érzetüknek ezen megható megnyilatkozásáért legbensőbb hálás köszönetemnek őszinte kijelentését.

Alesuthon, 1895. okt. 8. József fhg.

Böszörményi Károlyt, Szatmár városának nyugalmába vonult polgármesterét a király a Ferenc Főzsef-rend lovagkeresztjével tüntette ki, melyet, mint tudósítónk írja, e hó 7-én tűzött fel mellére a főispán egy rendkívüli közgyűlésen. — A város közönsége részéről dr. Farkas Antal, a tisztviselői kar részéről Joó Gábor főjegyző, h. polgármester bucsuzott el Böszörményitől, kinek tiszteletére d. u. 1 óra-
kor diszebed volt a Társaskörben.

Lukács Árpád, a mátolesi Szamos-munkálatok felvigyázója, e hó 4-én Nagy-Szekeresen agyonlőtte nejét, ki hozzá rendetlen életmódja miatt visszatérni nem akart s aztán magát. A férfit e hó 5-én, a nőt 6-án temették el.

Politikai szemle.

Belföld.

A karlóci püspöki szinat. Az ujvidéki szerb ujságok értesülése szerint, hirtelen berekesztették a karlócai püspöki szinatot, a melynek egyik tárgya volt a szentendrei püspökség betöltése. Szent-Endrere azonban nem választottak püspököt, hanem e helyett elhatározták, hogy egyházi kongresszus összehívását kéri s valószínűleg megszüntetik a szentendrei püspökséget, de a felső határvidék számára Zágrábban új püspöki megyét létesítenek. Petrovics Geraszim egykori megválasztott püspököt elmozdították teológiai tanári állásától s megfosztották protoszcincellusi méltóságától. Ugyanez a büntetés érte Radics Emilián dr.-t is, a mi miatt püspökségre nem is jelölhetők.

A zsidó orsz. iroda október hó 21-ére összehívta Budapestre a zsidó egyh. kerületek elnökeit. E gyűlésen tanácskozni fognak azokról az intézkedésekről, amelyekre az egyházpolitikai törvények életbeléptetése és különösen a zsidó recepció folytán szükség volna.

Fiumében az autonómista párt **Fiume különállása** mellett tüntetett, midőn **Walluschnig** Antal vezére által a király elébe Zágrábban léte alkalmával küldendő deputáció ügyében, okt. 7-én interpellálta **Ciotta** polgármestert afelől, hogy a küldöttséget külön fogják-e fogadni, hogy abból **Fiume corpus separatum**-a kiténjék? **Ciotta**, **Walluschnig** interpellációját feleslegesnek mondta, mert a miniszterelnök, aki jelen lesz, bizonyára fog arról gondoskodni, hogy a jelenlevő faktorok mindegyikének közjogi helyzete kifejezésre jusson. Ezért ez ügyben nem is tehet lépéseket, mert az kétes színben mutatná be Fiume hazafiságát. A képv. testület többsége ugyan tudomásul vette a podeszta választát; de már **Walluschnig** és pártja, melyről azt mondják, hogy a képv. testületben folyvást szaporodik; magának **Walluschnig** azon bizakodó nyilatkozata, hogy ő a képv. testület és a város érzelmeit is tolmácsolja: kétséges színben mutatja fel Fiume hazafiságát, mert ott már egy erős párt létezik, mely Fiumének a Magyarbirodalomban jelenlegi közjogi helyzetének a megváltoztatására törekszik, s az a párt nem méltányolja azon nagy áldozatokat, melyeket Magyarország Fiume nagygyá fejlődése érdekében tul-bőkezűséggel, de helyes közgazdasági politikával is hozott és nem számítja, amit jövőben is hozhat. Nagyon sajnálatos volna, ha Magyarország Fiume részéről is hálátlansággal találkozónék.

Külföld.

Franciaország, mely még csak napokkal ezelőtt a madagaszkári ekspedíció sikeretelenségéért, az ottani öldöklő éghajlat alatt elvesztett gyermekeikért s az élők elvesztésétől remegő szülők jajkiáltásától megrendítve: kormányválságnak nézett elébe, most örömben uszik, mert **Duchesne** tábornok végre **Tananarivot** bevette szept. 30-án s okt. 1-én már a békét is megkötötték. **III. Ranavolomanjaka** királynét a trónon meghagyják, de a miniszterelnököt, **Rainilaiarivonit**, ki egyszermind a királyné férje s a franciák ellen kifejtett ellenállásnak lelke volt, — száműzik a szigetről. A franciák egyelőre lemondanak a sziget annektálásáról s csak a protektorátusra szorítkoznak és a sziget adminisztrációját kezelik. Érmekkel s katonákat, **Duchesne** tábornokot pedig a **besületrend nagykeresztjével** tüntetik ki. A siker ily gyorsan változtatja Franciaország politikáját.

Kardinálisok kinevezése. A pápa a párisi, a madridi nunciust, továbbá Agliardi nunciust, valamint Satolly new-yorki apostoli követet, kardinálisoknak nevezi ki. Meg lesz tehát jutalma Agliardinak.

Irodalom, művészet.

Szarvas Gábor, a magyar nyelv kiváló tudósa, e hó 12-én reggel hosszú betegség után elhunyt. Lapunk bővebben fogja méltatni a kitünő tudós érdemeit.

Táviratok.

A magyar lobogó Zágrábban.

Budapest, okt. 14. A zágrábi főtűzde bérlője a király látogatása alkalmával magyar nemzeti lobogót tűzött ki. A esőcselék vad ordításban tört ki: „Le Bánffyval“, „Le a magyarokkal“. Majd az egyetemi ifjúság vezérének alatt a házat akarta megostromolni, minek Weisz főtűzdsés úgy vette elejét, hogy a nemzeti zászlót bevonta. Különbben az állomáson s középületeken magyar nemzeti lobogók is vannak felvonva. Ezek közül egyet sikerült a esőcseléknek betintáznai.

Tüntetés a szerb lobogó ellen

Budapest, okt. 14. Zágrábban a szerb templomra és a szerb hitközség házára az ünnepek alkalmából szerb lobogókat tűztek ki, a mi ismét annyira felbőszítette a tömeget, hogy kövekkel megdobálták, tintás üvegekkel meghajigálták, míg csak a rendőrség el nem távolította azokat. A magyar lobogók ellen is izgatnak.

A király Zágrábban.

Budapest, okt. 15. Ő felsége okt. 13-án utazott el Gödöllőről Zágrábba Bánffy báró, Josipovich, Fejérváry, Dániel és Festetich kíséretében. A zágrábi pályaházban, hova 14-én reggel érkezett, lelkesen fogadták őt is, a minisztereket is. Reggel 8 órakor érkezett meg Lipót Salvator főherceg is. A királyt a bánmáj a polgármester üdvözölte. D. e. 10 órakor kezdődtek a tisztelgések. **Posilovics** érseknek és **Brankovics** pátriárkának, midőn egyházukat királyi védelméről biztosította, egyszermind hangsúlyozta, hogy elvárja tőlük, miszerint őt, a királyt, az egyház és állam védelmében keresztyén szellemben támogatják. Kegyesen felelt a szerb, evangélikus és izraelita hitközségek, valamint a tartománygyűlések küldöttségének is. A magyar megyék küldöttségének igen megörült, mert ez a magyarok s horvátok közti viszony bensőségének tanúsítása. Afi umei tisztelgőket **Ciotta** polgármester vezeti. A király a zágrábi színháznak 10,000 forint évi segélyt fog adni.

Szatmárnémeti, okt. 14. (az Örálló ered. tudós.) **Szatmárnémeti szab. kir. város** polgármesterévé elválasztaiott ma d. u. közgyűlésen **Hérmán Mihály** vár. tiszti ügyész 63 szavazattal, **Böszörményi Sándor** 9 és **Pap Géza** 10 szav. ellen.

A király Zágrábban.

Budapest okt. 15. (Az „Örálló“ eredeti távirata.) Ő felsége, a király a mai nap folyamán meglátogatta a horvát főváros különböző kulturális és humanikus intézeteit ami rendkívüli lelkesedést keltett. A róm. kath. székesegyházban **Posilovics** zágrábi érsek fogadta Ő felségét, a szerb templomban pedig **Brankovics** karlócai pátriárka.

A rendőrség közbelépése folytán a bevont szerb zászlókat ismét kitéztek, bár a templom előtt az éretlen, fanatizált esőcselék zavargásai oly mérvet öltöttek, hogy a rendőrség nem képes a tömeget féken tartani.

A mai nap egyik kiemelkedő mozzanata az, hogy a király a zágrábi egyetemet, mely nevét viseli s jelszava is a király jelszava **viribus unitis** a látogatásával tüntette ki.

Gatargiu-kormány lemondása.

Budapest, 1895. okt. 15. (Az Örálló eredeti távirata.) **Bukarest** ből jelentik mai kelettel, hogy **Károly** román király nem fogadta el **Catargiu** miniszterelnöknek azon előterjesztését, mely a kamara feloszlatását célozta.

A **Catargiu** kormány erre beadta lemondását.

Védekezünk a gabonaüzög ellen. Országszerte nagy károkat okoz a gabonaüzög s az ellen csak a vetőmagnak kellő csávázásával lehet védekezni. Lapunk mai számában Schönbeck Imre hirdeti a gabonaüzög ellen biztosan ható magcsávázóját, mit a gazdaközönség figyelmébe különösen most, az őszi vetés idejében, e helyen is ajánlunk.

— **Játék esélyekkel és esélyek nélkül.** A közelmúlt némely eseményei — a játék demónának újabb áldozatai — birhatták rá a pénzügyminisztert, hogy a kis lottót újabb megszorító intézkedések alá fogja. Pénzügyi kormányzatunkban csakugyan megérelődött a kis lottó gazdasági és társadalmi káros voltának felismerése. Az emberi természetből kiirihthatatlan, ott gyökeredzik a szerencse provokálásának szenvedélye: ki merész borszespekulációkba bocsátkozik, ki lovakra fogad, ki meg a rulletten teszi próbára végzetét. Mindezeknél veszedelmesebb a kis lottó, a mely betéteinek kicsinységével s huzásainak gyakoriságával a vak játékszenvedélyt táplálja. Ehez járul még a nyeres esélyeinek teljes hiánya. A nyeres valószínűsége $\frac{1}{90}$. Ötszám huzásánál a nyeresre csupán egy eset, a lottópénztárra ellenben 17 eset kedvez. Nyeres esetén a lottópénztár a tét kilenczvenszeresét tartoznék fizetni és mégis egyszerű extrátónál csak 14-szerest, megjelölt hivasnál csak 67-szerest fizet. Nagy összegek a lottón egyáltalán nem nyerhetők; s erre vezethető vissza, hogy a kis lottó évenként átlag 2 millió frtuyi tiszta jövedelmet mutat ki. E meggyőző érvek elől a kormány sem zárkozhatott el s így a lottó terén megragadta a kis lutri eltörlésének dicséretes kezdeményezését. Emlékeztünk **Lukács** pénzügyminiszter egy gyűjtő hatású parlamenti beszédére, a melyben a kis lottónak fokontint való eltörlését helyezte kilátásba. A fentebb jelzett rendszabály nem az első ezen a téren. Az első lépést a kormány az osztálysorsjáték behozatalával kezdte meg, a mely a játékszenvedélyt észszerűbb és realisabb irányokba is tereli. Az osztály-sorsjáték nagy előnyei a kis lutri felett kézzel foghatóak. Mekkora különbség van egy sorsjegy és egy riskontó között. S aztán, kivált a magyar osztály-sorsjáték olyan nyerő esélyeket nyújt, a melyekkel a kis lutri esélyei össze sem hasonlíthatók. A kis lutrinál a vak véletlen, minden esély és miuden észszerűség nélkül, itt ellenben a bizonyosság, hogy nyernie kell minden harmadik sorsjegynek. Akis lutrinál a kockázattal semmi arányban nem álló kis nyerevények, holott az osztálysorsjátéknál 5,600.000 korona fizettetik minden levonás nélkül a közönségnek. A pénzügyminiszter politikája társadalmi, erköcsi és nemzetgazdasági szempontból lelkesen helyeslendő, mert az az államférfi, a ki Magyarországon a kis lutrit eltörl. sohasem muló érdemeket szerez az ország föllendülése körül

Minden külföldi gyártmányt felülmul!
Az Első magyar varrógépgyár

által előállított

ADRIA varrógép

CSALÁDI és IPARI CZÉLOKRA.

Igen előnyös **fizetési** feltételek mellett kapható
Boros Testvérek női divat kereskedők
 egyedüli
főraktárában DEBRECZENBEN, Kossuth-utca 3-ik szám.

A kőbányai

KIRÁLYSÖRFŐZŐ

részvénytársaság

tisztelettel értesíti a n. é. közön-
 séget, hogy sör gyártmányainak
 elárúsítását megkezdte és azokat:

Ászok, Király, Márcziusi,
 Koron és Bajorsör

elnevezéssel **hordókban** és **pa-
 laczkokban** hozza forgalomba.

Kivánatra árjegyzék ingyen és
 bérmentve.

Biztos szer a gabona-üszög ellen.

1 csomag 50 deka, elég 300 liter gabona
 becsávázására, ára 28 kr. Használati utasi-
 tással kapható a készítőnél:

SCHÖNBECK IMRÉNÉL

Esztergomban, Buda utca 531. szám.

10 csomag vételnél posta utánvével bér-
 mentve, — ismét eladók megfelelő jutalék-
 ban (Rabatt) részesülnek.

A több oldalról érkezett hasonértelmű nyilat-
 kozat egyike:

T. Schönbeck Imre úrnak Esztergomban.

Az öntől vásárolt „Biztos szer a gabona-
 üszög ellen” kitűnő szer. — Az idei buzámban
 éppen semmi üszög sincs, dacára annak, hogy
 üszögös buzát vetettem el. — Ezen szer a gaz-
 dákra igen nagy jótétemény, miért is jó volna
 ezen szert másoknak is ajánlani

Részemről fogadja az üszög elleni szeréért
 legmélyebb hálás köszönetemet.

Kiváló tisztelettel

Dágh, 1895. július 14. alázatos szolgája
 Nizsnyánszky János,
 plébános.

Őszibarackfa-csemeték nagymérvbeni eladása.

Eladásra szánt készlet: 103. legkitűnőbb fajban mintegy
 80,000 drb csemeték árai: az 1—2 éves gazdag gyökerű,
 életerős csemeték daradja (azok erőssége szerint) 20 krtól 40 krig.

Nagybani árak.	(100 drb. 40 kros csemete 1 vagy 100 fajban 38 frt.)	100-an- ként.
	(240 " 40 " " 1 " 100 " 36 ")	
	(500 " 40 " " 1 " 100 " 34 ")	
	(1000 " 40 " " 1 " 100 " 32 ")	
	(5000 " 40 " " 1 " 100 " 20 ")	

Igen nagy készlet van a következő fajokból: (melyekben a kitű-
 nőbbnél kitűnőbb korai amerikai fajok nagyrészt bent foglaltatnak)
 Amsden, Beatrix Egresi-féle duránci, Grosse Mignone hative, Grosse
 Mignonne tardive, Gyümölcskertek királynője, Honey II, Korai Sándor
 I. Lipót, Lord Palmerston, (egyenlő, Precoce de Canada, River's ko-
 rai, Rothe may de Brig Szép őrnő, Szögi duráncija Valparaiso, Venus
 emlője, Vezlerle-féle korai duránci, Waterloo, Wilder, Württemberg ki-
 rály stb. stb.

Tessék árjegyzéket kérni!

HIRDETMÉNY!

Köztudomásra adjuk, hogy az államilag engedélyezett

MAGYAR OSZTÁLYSORSJÁTÉK

első huzás 1895. évi október 16-ikától 19-ikéig fog Budapesten királyi közjegyző jelenlétében és a magyar kir. kormány ellenőrzése mellett nyilvánosan megtartatni.

Ezen első huzáson az egész sorsjáték 13,499 nyeresiménye közül, melyeknek összege

5 millió 600,000 korona

10,000 nyeresimény fog kihuzatni

egy millió 268,000 korona

összegben. A második osztály huzása december 6-ikától 14-ikéig fog megtartatni.

Az első huzásra szóló osztályorsjegyek, valamint mindkét huzásra érvényes teljes sorsjegyek még mindig kaphatók a külön táblákkal vagy plakátokkal megjelölt helyeken az eredeti árak mellett.

Oly sorsjegyekért, melyeket az első huzás **után** vásárolnak, az első osztály díját szintén meg kell fizetni.

Budapest, 1895. szeptember hóban.

Andrássy-ut 5 szám.

Magyar Osztályorsjáték Igazgatóság.

Első huzás már 1895. október 16—19-ig.

Minden harmadik
sorsjegy nyer.

Az államilag engedélyezett

Minden harmadik
sorsjegy nyer.

Magyar osztályorsjáték

I. osztályu nyeresimények.

Huzás 1895. október 16—19-ig.

nyeresimény korona	korona
1 á 80000	80000
1 » 60000	60000
1 » 40000	40000
1 » 30000	30000
1 » 20000	20000
1 » 15000	15000
1 » 10000	10000
2 » 8000	16000
8 » 4000	32000
10 » 2000	20000
13 » 1000	13000
100 » 400	40000
860 » 200	172000
9000 » 80	720000
10000 nyeresimény összesen	1268000

31,499 pénznyeresimény

**5 millió
600,000 KORONA**

összértékben.

a legnagyobb nyeresimény a legkedvezőbb esetben

**EGY MILLIÓ
KORONA.**

II. osztályu nyeresimények.

Huzás 1895. december 6—14-ig.

I jutalom	korona	korona
1	400000	400000
1	200000	200000
1	100000	100000
1	50000	50000
2 á	20000	40000
2 »	15000	30000
4 »	10000	40000
10 »	8000	80000
27 »	6000	162000
100 »	2000	200000
200 »	1000	200000
1150 »	200	230000
20000 »	100	2000000
21499	nyeresimény és 1 jutalom	4332000

E 49 nyeresimény közül az utoljára kihuzott kapja a 600000 korona díját.

Eredeti sorsjegyek az I. osztály részére:

Egy egész	egy fél = $\frac{5}{10}$	egy tized	egy huszad
40	20	4	2 korona.

Ajánl és utánvétellel szétküld

HEINTZE KÁROLY,

fő-elárusító Budapest, Szervita-tér 3. szám.

Minden harmadik
sorsjegy nyer.

Vidéki megrendelők kéretnek postadíjért 10 fillért, ajánlott levelekért 30 fillért és a sorsolási tudósításért 20 fillért küldeni.

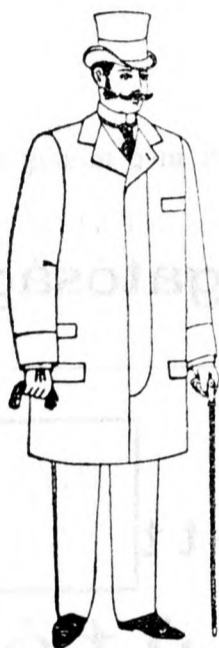
Sürgöny cím: LOTTOHEINTZE, BUDAPEST.

Minden harmadik
sorsjegy nyer.

Az ország legnagyobb és legrégebb
férfi-, fiu- és gyermek-
RUHÁK RAKTÁRA

fennáll egy félszázad óta.

Az 1895-6-iki őszi és téli idény újdonságai:

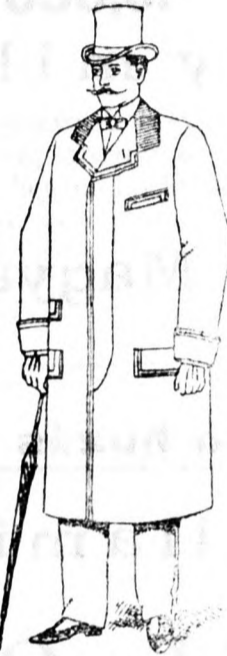
Őszi felöltő
11 frt
és feljebb.

Öltöny
13 frt 50 kr.
és feljebb.

Utazó köpeny
17 frt
és feljebb.

Téli felöltő
18 frt
és feljebb.

Gyermek
Costüm 5 frt
és feljebb.

NEUMANN M.

Debreczen, főter, a főposta átellenében.

Az üzletház elvei: Lelkiismeretes kiszolgálás, szigoruan megállapított és minden darabon **feltüntetett határozott árak.**

Saját raktárak:

Budapest: IV.: Muzeum-körút 1.
 Bécs VI.: Mariahilferstrasse 35.
 „ IV.: Wiedner Hauptstrasse 8.
 „ I.: Kärthner-Strasse 31.
 Nagy-várad: Bémer-tér, kishidfőnél,
 Lévay-ház.
 Temesvár: Belváros, Hunyady-u. 64
 Belgrád: Fürst Michael-Strass 4.

Fiume: Corso 497.
 Ujvidék: Grand Hotel melлт.
 Sofia: Alexander-platz 1.
 Triest: Via Ponto Rosso 1.
 Zágráb: Illica 6. Grand-Hotel.
 Sarajevo:
 Kragujevácz:
 Nisch: stb., stb